

گروه آموزشی هنر اسلامی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی، گرایش سفال و سرامیک

عنوان:

تأثیر شعر بر روی سفال ایران دوره اسلامی

استاد راهنما: آقای مهندس عباس اکبری

استاد راهنما: آقای دکتر سید محمد راستگو

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر امیرحسین چیت سازیان

دانشجو:

سیده نرگس سعادت میرقدیم

دی 1389

واژه های کلیدی:

سفال، شعر، خط، نقش، دوره اسلامی، هنر ایران

چکیده:

در دوران اسلامی در هنر سفالگری تحولات و تغییرات فراوانی صورت گرفته است که این تغییر و تحولات گاه در ارتباط با هنرهای دیگر همچون ادبیات، نقاشی، خوشنویسی و گاه نیز با توجه به قابلیت‌ها و امکانات تزئینی خود سفال مانند انواع فرم، نقش و تکنیک سفالینه بوده است. در این پژوهش با در نظر گرفتن اهمیت و نقش مهمی که شعر بر تحولات هنر سفالگری از جمله ایجاد فضایی شاعرانه، بیان مضامین عاشقانه، حماسی، عارفانه ... و تأثیر آن بر روی سفال داشته است به روش کتابخانه‌ای و همچنین میدانی، به بررسی تأثیر و تعامل شعر با سفال اعم از تعامل شعر با هنرهای اسلامی، سفالگری دوره اسلامی، شاخصه‌ها و مناطق آن و ارتباط آنها با کاربرد شعر بر روی سفال، دلایل بکارگیری بوم سفال برای شعر، کتیبه‌های شعری و تصویرسازی‌های برگرفته از اشعار، انواع مضامین و تأثیر آن بر سفال، نمادهای متأثر از شعر بر روی سفال و در آخر به بررسی شعر بر روی سفال در گذر زمان پرداخته شده است.

طبق بررسی‌ها و نتایج بدست آمده استفاده از شعر تنها جنبه تزئینی نداشته و در بر دارنده پشتوانه‌های فرهنگی، بومی و گاه نیز راهکاری برای گسترش آن بوده است. استفاده از اشعار فلسفی، حکمی، عاشقانه، حماسی بر روی سفال، که جنبه کاربردی داشته است در ایجاد یک فرهنگ ملی و بومی و گسترش آن در سطح جامعه نقش موثری را ایفا می‌کند. اشعار یا به صورت کتیبه‌های شعری و یا تصویرسازی از مضامین اشعار بر روی سفال انگاشته شده است که سفالگر در کتیبه‌های شعری از انواع خطوط زیبا و متناسب زمان خود استفاده کرده است و در تصویرسازی‌ها متأثر از مصورسازی‌های نسخه‌های خطی آن دوره بوده است. انواع مضامین بکار رفته شده نشان دهنده روحیه، دیدگاه و خواستگاه مردم آن زمان به شمار می‌رود که با تعامل و پیوند با سفال به آن روح و معنای ویژه می‌بخشد. گاهی نیز با دیگر تحولات سفال، همچون تکنیک‌های نو ساخت سفال مثل مینایی و زرین فام همراه می‌شود و سبب آفرینش آثار بسیار ارزشمندی در تاریخ سفالگری ایران می‌شود.